

**Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdžio 25 metų sukakčiai paminėti
mitingo KREIPIMASIS**
Vilnius, 2006 m. rugsėjo 23 d.

Lietuvos Respublikos Prezidentui Valdui Adamkui
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui Viktorui Muntianui
Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Gediminui Kirkilui

Lietuva patiria didžiulius nuostolius dėl nepaprastai išplitusio girtavimo, sparčiai plintančių narkotikų. Europos komisijos užsakymu atlikto ir 2006 m. paskelbto tyrimo duomenimis, alkoholio daromi tiesioginiai nuostoliai ūkiui ir žmonių sveikatai Europoje yra apie 6 kartus didesni negu valstybių pajamos iš alkoholio akcizų. Dar didesni šie nuostoliai yra Lietuvoje, ir reikia ypatingų Valstybės bei visuomenės pastangų, kad jie pradėtų mažėti ateityje. Žinome, kad 97 procentai vyresniųjų klasių mokinių Lietuvos mokyklose jau yra pradėję gerti, dauguma jų rūko, o tautos lopšys – mūsų kaimas – dėl girtavimo išsigimsta ir virsta alkoholikų kolonijomis. Alkoholis ir tabakas lengvai prieinami vaikams, nes pardavinėjami maisto produktų skyriuose ir kioskuose. Jaunimo girtavimą ir alkoholizmą skatina per visas informacijos priemones skleidžiama reklama. Nuostoliai dėl alkoholio sukeltų eismo nelaimių mūsų šalyje yra 2-3 kartus didesni negu kitose Europos šalyse. Nepaisant to Seimas priima įstatymus, įteisinančius alkoholio pardavinėjimą degalinėse. O Šiaulių teismas, alkoholio verslininkams paprašius, sutrukdo miesto savivaldybei stabdyti mokinių girtavimą rugsėjo pirmąją. Mes užimame gėdingą labiausiai prasigėrusios tautos vietą Europoje, o be to, į mūsų jaunimo sveikatą ir gyvybę vis stipriau kėsina narkotikų prekeiviai. Kodėl mes, atgavę Nepriklausomybę, leidžiamės pavergiami alkoholio ir narkotikų pirklių, kodėl jiems leidžiame luošinti ir žudyti mūsų jaunimą?

Savo kaltę dėl tokios padėties gali pripažinti kiekvienas, nesugebėjęs laiku atitraukti savo vaiko nuo alkoholio, nikotino ir kitų nuodų bei pasiūlyti jam patrauklų užsiėmimą ar pramogą. Tačiau už sveikatos būklę visos šalies mastu pirmiausiai yra kalti mūsų valstybės vadovai, mūsų išrinktoji valdžia, įpareigota Konstitucijos ir įstatymų. Mūsų valdžia pataikauja alkoholio verslui, todėl tebesitęsia alkoholio verslininkų ir valstybės institucijose įsitaisiusių jų rėmėjų pastangos sužlugdyti Lietuvos Respublikos Alkoholio kontrolės įstatymą bei visą apsaugos nuo alkoholio sistemą ir vieną svarbiausių jos grandžių - Valstybinę tabako ir alkoholio kontrolės tarnybą. Įstatymu numatytos alkoholio daromos žalos statistika nėra išsami. Todėl valstybės vadovai „nemato“ milžiniškų nuostolių ir tęsia pražūtingą politiką. Prisidengdami turizmo plėtra, o tikriau – norėdami privilioti į Lietuvą daugiau girtuoklių ir alkoholikų iš užsienio, kai kurie verslininkai įkyriai siūlo valdžiai įteisinti naminę.

Lig šiol nepriimami arba nevykdomi įstatymai, saugantys nuo narkotikų jaunimą ir teikiantys paramą nuo jų nukentėjusiems. Prisidengiant „žalos mažinimo“ programomis, sudaromos palankios sąlygos narkotikų platintojams ir vartotojams. Lietuva yra tempiama link narkotikų legalizavimo. Čigonų taboras - ryškiausias šios ydingos politikos padarinys. Apmaudu, kad tokią politiką remia Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o jo direktorė A.Astrauskienė, prieštaraudama faktams ir nuolat kartodama, kad „padėtis stabilizavosi“, slopina visuomenės ir valstybės pareigūnų priešinimąsi narkotikams bei jų platintojams, darydama didelę žalą narkotikų prevencijai.

Alkoholis ir kiti narkotikai tapo Lietuvai tikrai didele nelaime. Laikas šią problemą pripažinti svarbiu Valstybės reikalu. Todėl kreipiamės į Jus ir prašome:

1. Keisti Valstybės alkoholio politiką.

1.1. Peržiūrėti Lietuvos Respublikos Alkoholio kontrolės įstatymą ir gražinti alkoholio verslui spaudžiant panaikintas šias nuostatas:

- griežtai drausti bet kuria forma skleidžiamą alkoholio reklamą;
- sugriežtinti alkoholio pardavinėjimo sąlygas – dienų ir valandų skaičių, vietų nustatymą, alkoholio laikymą prekybos vietose, taip pat licencijų išdavimą; drausti prekiauti alkoholiu šalia mokyklų, degalinėse, kioskuose, parduotuvių maisto skyriuose, naudojantis Internetu ar pristatymo į namus paslaugomis, ar kitokiais būdais, lengvinančiais alkoholio prieinamumą;

- kovoti su naminės gamintojais ir pilstuko prekeiviais, įpareigoti policiją juos suimti, už šias veikas padidinti baudas, kurių dalis būtų skiriama skatinti policijai, jos operatyvinei veiklai gerinti. Naminės gamyba ir prekyba neturi būti įteisinta jokia dingstimi.

- nustatyti dideles baudas už alkoholio kontrolės įstatymo pažeidimus. Tai sudarytų sąlygas ekonominėmis priemonėmis pažeidėjus pašalinti iš rinkos.

1.2. Padidinti alkoholio akcizus, kad alkoholiniai gėrimai būtų mažiau prieinami jaunimui. Akcizų dydį nustatyti taip, kad jie būtų proporcingi alkoholio tūriui konkrečiame gėrime. Alkoholinio gėrimo kaina turi didėti priklausomai nuo stiprumo, o akcizai turi būti reguliuojami taip, kad didėjant infliacijai ir gyventojų pajamoms alkoholiniai gėrimai neatpigtų.

1.3. Dalį lėšų, gaunamų iš alkoholio akcizų, skirti alkoholikų ir narkomanų, ypač priklausomybės ligomis sergančių vaikų, gydymui, reabilitacijai bei gražinimui į visuomenę, visuomeninių organizacijų, kovojančių dėl blaivybės, prevencijos veiklai ir administravimo poreikiams finansuoti.

1.4. Apsaugoti alkoholio kontrolės ir prevencijos sistemą nuo alkoholio verslo nuolatinių puolimų bei griovimo ir šią sistemą sustiprinti. Tuo tikslu:

- Paskirti Seimo Sveikatos reikalų komitetą pagrindiniu komitetu alkoholio problemoms spręsti vietoje dabar tai atliekančio Ekonomikos komiteto, kurio paskirtis skatinti verslus dažnai yra nesuderinama su visuomenės sveikatos poreikiais.

- Išplėsti savivaldybių tarybų įgaliojimus nustatyti suvaržymus alkoholio prekybai arba ją uždrausti tais atvejais, kai tai yra susiję su didelio masto vaikams skirtais renginiais, kaip, pvz., mokslo metų pradžia.

- Neleisti jėgoms, priešiškomis visuomenės sveikatos interesams, trukdyti Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos veiklai, įstatymais sustiprinti šios tarnybos nepriklausomybę nuo ministerijų ir jai suteikti reikalingą autonomiškumą bei galimybes operatyviau veikti.

1.5. Valstybė turi skirti lėšų įstatymu numatytam alkoholio vartojimo mažinimo planavimui ir planų įgyvendinimui, taip pat alkoholio daromos žalos sveikatai ir ūkiui išsamiai statistikai kaupti, tvarkyti bei pateikti visuomenei.

1.6. Uždrausti jaunimui iki 18 metų rūkyti visose vietose, ypač mokyklose. Sustiprinti mokyklose rūkymo prevencijos veiklą.

2. Sukurti valstybės narkotikų politiką.

2.1. Valstybės narkotikų politikos prioritetai turi būti narkotikų pasiūlos ir paklausos mažinimas, apimantys pirminę prevenciją, ankstyvąją diagnostiką bei ankstyvąją intervenciją mokyklose ir šeimoje, taip pat psichiką veikiančių medžiagų neteisėto platinimo užkardymą bei narkomanijos gydymą nenaudojant narkotikų;

2.2. Valstybės strategija turi būti nukreipta prieš bet kokį narkotikų legalizavimą, prieš bet kokias teorijas, strategijas ir veiklą, kurios skatintų, lengvintų ir sudarytų galimybes, ar bet kokiomis formomis remtų psichiką veikiančių medžiagų vartojimą, jų platinimą.

2.2.1. Turi būti pripažinta, kad platinimas „žalos mažinimo“ priedanga su narkotikų vartojimu susijusių programų, kaip, pvz., švirkštų keitimas narkomanams bei pakaitinis gydymas naudojant tokius narkotikus, kaip, metadonas ar subuteksas, didina narkotikų apyvartą, jų patekimo į juodąją rinką tikimybę, didina visuomenės pakantumą narkotikams, sudaro sąlygas įsitvirtinti narkotikų kultūrai ir narkotikus palaipsniui legalizuoti. Tokios programos neturi būti valstybės prioritetas, jos neturi būti taikomos vaikams ir turi būti palaipsniui pakeistos alternatyviomis programomis.

2.3. Valstybė, atsižvelgdama į 1988 m. Jungtinių Tautų Konvencijoje įtvirtintas baudžiamąją atsakomybę sunkinančias aplinkybes, turi sugriežtinti administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už veikas, susijusias su psichiką veikiančių medžiagų gaminimu, platinimu, vartojimu ir lenkimu jas vartoti. Asmenims, padariusiems šiuos nusikaltimus, išskyrus vartojusius psichiką veikiančias medžiagas, turi būti konfiskuojamas turtas, jie negali būti atleidžiami nuo baudžiamosios atsakomybės, bausmė jiems negali būti atidėta ar atleidžiama.

2.4. Steigiami specializuoti teismai (skiriami teisėjai) byloms, susijusioms su psichiką veikiančių medžiagų gaminimu, platinimu ir vartojimu, nagrinėti.

2.5. Vaikams, vartojantiems psichiką veikiančias medžiagas be gydytojo paskyrimo, turi būti taikomos privalomos medicininės ir socialinės kontrolės programos, o priklausomiems nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų – gydymas bei privalomosios socialinės rehabilitacijos priemonės, finansuojamos iš Valstybės biudžeto.

Be išvardintų nuostatų bei priemonių, mūsų įstatymų leidybos ir vykdomoji valdžia turi susirūpinti, tuo, kad Narkotikų kontrolės departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės atsisakytų veiklos, sudarančios palankias sąlygas narkotikams plisti ir juos legalizuoti.

Vardan mūsų vaikų sveikatos ir gyvybės išsaugojimo turi būti kuo greičiau sustabdyta prekyba narkotikais Čigonų tabore.

3. Sudaryti sąlygas visų tipų Lietuvos mokyklose dorą ir blaivybę puoselėjančių visuomeninių bei religinių organizacijų popamokinei ir organizacinei veiklai. Skirti mokytojams, vadovaujantiems šių organizacijų būreliams, papildomą atlygį.

Tikimės, kad Jūs atkreipsite dėmesį į šiuos reikalavimus.

Mitingo dalyvių vardu:

Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdžio
pirmininkas

Juozas Kančys

Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdžio valdybos
pirmininkas

Jonas Kvederaitis

Vilniaus mokytojų sąjūdžio pirmininkas

Kazimieras Vidžiūnas

Visuomeninės organizacijos „Tėvai prieš narkotikus“
pirmininkas

Gediminas Jakubčionis

Lietuvos blaivybės draugijos ir jaunimo blaivybės
federacijos „Baltų ainiai“ pirmininkas

Alfonsas Čekauskas